

nsertati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če so tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu
(administracija) in ekspedicijska na
šarem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:
Za celo leto . . . 10 gl. -- kr
za pol leta . . . 5 " -- "
za četrť leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrť leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo v Hillšerjevi ulici
št. 6.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Tabor v Dolini.

Bratje Jugoslovani!

Že 10 let je minulo, od kar se je naš narod zbiral v tabore, da javno proglašajo svoje želje in težnje, svoj narodni program, od katerega ni odstopil nikoli in ne bode. Nastopila je potem tiha doba; delali smo mirno na narodnem polju dolgih let; naš narod pa še zmemom čaka svojih najsvetejših pravic. — Prišli so resni časi: važno slovansko prašanje na jutrovem rešuje se prav zdaj in pretresa vso Evropo. Tudi naše cesarstvo je močno prešnila ta nova doba, kateri morajo slediti osodopolne preuredbe. Teh preuredb pa se nimamo bati mi avstrijski Slovani, ki se vedno zaupljivo obračamo na mogočnega našega vladarja, katerega želja je, da kraljuje mir in pravica mej narodi pod njegovim žezlom živeti.

K temu sili nas še posebno politična težnja bližnjega kraljestva, da raztegne svoje gospodarstvo tudi čez primorske pokrajine, v katerih bivamo mi Jugoslovani v ogromni večini. — Ta težnja pa je našla odmev tudi na Primorskem; osnovala se je mej Italijani v Trstu, Gorici in nekaterih Isterskih mestih neka stranka, ki drzno proglašajo primorske pokrajine kot del italijanskega kraljestva in te nakane javi po veleizdajskih činih. — Mi Jugoslovani, ki smo naravni gospodarji jadranskega primorja, ne moremo vsega tega mirno gledati, ampak slovesno nam je protestovati proti onim činom. Glede na to in pa tudi z ozirom na druge silne potrebe našega naroda, kliče vas Jugoslovane odbor političnega društva Edinost na tabor v Dolino

pri Trstu. Ta tabor bode 27. t. m. na velikem prostoru blizu cerkve v Dolini in se začne ob 2½ uri popoldne. — Obravnavale in sklepale se bodo sledeče točke:

1. Adresa vdanosti na cesarja in protest proti rogoviljenju one italijanske stranke, ki dela na spojenje primorskih slovanskih pokrajin z Italijo.

2. Nasveti in sklepi, kako bi se dalo pospeševati gmotno in duševno blagostanje našega naroda sploh, in primorskih Slovanov posebej.

3. Nasveti in sklepi, kako bi se dalo povzdigniti šolstvo na Primorskem, posebno pa v Istri.

4. Nasveti in sklepi, kako bi se dale pogozditi mnoge goličave na Krasu in v Istri.

Jugoslovani!

Vse te točke so preimunitae, in sveta dolžnost nam je, potezati se za narodnost našo, za omiko, za svobodo in edinost, kajti drugače ne moremo rešiti našega naroda velike nevarnosti.

Dojdite torej iz Istre, Goriškega, Kranjskega, sploh iz vsih jugoslovanskih pokrajin in izrecite javno in pred vsem svetom, da niti pedi slovanske zemlje nima zgubiti naš narod, naša Avstrija! Konečno prositi podpisani odbor vse rodoljube vsacega stanu, da mej narodom širijo vest o taboru in odbor podpirajo na vso moč, da bode tabor lep, reden in živ dokaz zrelosti našega naroda. Živila vzajemnost slovanstva!

V Trstu 20. oktobra 1878.

**Odbor političnega društva
„Edinost“.**

Spomin na deželni zbor.

II.

Gospodom nasprotne stranke se je silno mudilo, in prav jim je rekel poslanec Klun pri sklepanji šolske postave: „Gospodje nasprotne stranke menda slutijo, da ne bodo dolgo večino imeli, zato hočejo še v tem kratkem času vse deželne pravice zapraviti.“ Živahni dobroklici občinstva, ki so tem besedam sledili, so dokaz, kako ljudstvo obsoja ravnanje nasprotne stranke, katera deželne pravice izročuje birokraciji, kakor se je to zgodilo pri šolski postavi.

Zapravljivost liberalcev se kaže tako pri materialnih, kakor pri duševnih blagih. Istina je, kakor je tudi posl. dr. Vošnjak omenil, da povsod, kjer liberalci vladajo, je tudi primanjkljaj ali dolg. Kar so si narodi po dolgem trudu prihranili, hočejo ti gospodje lahkomisljeno v malih letih zapraviti.

Ravno tako delajo z moralnim premoženjem narodov; deželne pravice mečejo centralističnemu maliku v žrelo; zaklad pravosti, ki je čast narodov, cenijo jako nizko; povsodi se ravna po načelu: da le mi dobro živimo, za nami naj pride potop!

Na Laškem so pograbili cerkveno premoženje, ter ga tako hitro in lahkomisljeno zapravili, da se nikjer nič ni poznalo, in zdaj nemata ne cerkev, ne država nič od tega. To isto bi radi tudi pri nas storili. Tistih pet milijard, ki so jih liberalni Prusi Francozom vzeli, zginilo je, kakor kača, nihče skoraj ni čutil vžitka od njih, in na Nemškem je več revščina, ko poprej. Vidi se očitno, da pri liberalnem gospodarstvu ni Božjega blagoslova. Pod liberalnim gospodarstvom pogrezuje se cela

O inkviziciji.

(Po Hefelu pr. P. Chrysógon M.)

(Dalje.)

XIX. Čuje se tudi in ne redko, da je inkvizicija duha španskega naroda, izomiko in gojenje ved zatirala, kar se jim vidi naravna in potrebna posledica. Kaj pa zgodovina k temu pravi, za to se malo zmenijo, saj si jo znajo prikrojiti; par sto let naprej ali nazaj, tako ali tako, to jih ne briga, kajti namen jim posvečuje pomočke.

A prav v onih desetletjih, ko je inkvizicija jela delovati, prav tedaj so jele stoprvo vede cvesti na Španjskem. Ustanovljene so bile učilnice in visoke šole v velikem številu, tiskarstvo je bilo vvedeno, klasične študije so se gojile; tudi lepe umetnosti in vse vrste pesništva so se oživile; slavni učenjaki so bili celo iz inozemstva klicani na Španjsko in bogato plačevani; plemstvo je bilo vneto za vednosti; celó gospé iz visocih rodov so zauzele stolice na univerzah, takrat je vladalo na Španjskem neprimerno živahneje učenostno življenje ko dandanes.

Vse te lepe prikazni pripisavati inkviziciji ne gre, pač pa smemo smelo trditi, da ta naprava ni bila divji vihar, ki cvetke vednosti uničuje.

Res da pravi odsek zborničarjev, ki je l. 1815 pod Francoskim gospodstvom predlagal odpravo inkvizicije in dosegel, ko je bila od Napoleona dejanski davno že uničena, v svojem poročilu: „pisatelji so zginili ta trenotek, ko se je prikazala inkvizicija“. Ne samo gledé na to, da je taka izjava contradictio in adjecto, je ona vrh tega tudi zgodovinsko neresnična. Španjce hvalijo, da laž studijo na vsak način. Toda ti kortesi, med kojimi je bil tudi Llorente, so mogli, odpadši od španske narodnosti in pripadši Napoleonovemu tiranstvu, tudi ta častivni značaj španskega naroda izgubiti, kajti sicer bi se ne bili s tako kosmato in nesramno lažjo ogrdili.

Najsijajnejša doba književnosti španske raztegajoča se od konca 15. stoletja do 17. obsega natanko ravno ves tisti čas, ko je inkvizicija najmogočnejša bila in najuspešnejša delovala. Vsi pisatelji, ki so Španjsko proslavili, pravi Le Maistre, so živeli takrat in njih dela

so bila tiskana z dovolitvijo inkvizitorjev. — Da drugih ne omenjamo niti po imenu, navajamo samo tri največje mojstre španske poezije: Cervantes, Lopez de Vega in Calderon ki so spadali, v to dobo. Ravno takrat so živeli in pisali veliki španski zgodovinarji: Ferdinand de Pulgar, Zurita, Mariana. Llorente za priče navaja 118 učenjakov, katere je inkvizicija preganjala; ali da je njegova povedba popolna, moramo dostaviti bistveno opazko, da se nikomur niti en sam las ni skrivil ali prismodil.

XX. Nikakor se pa zamolčati ne sme, kako da so največji in najbolj omikani duhovi sodili o inkviziciji. Llorente je temu predmetu odločil cel oddelek, v kojem razpravlja, kako da se je izrekel proti inkviziciji veliki zgodovinar Pulgar, ki je ravno tistikrat nastala. Da je grajal rabo smrtne kazni pri krivovercih, to je res; da je pa inkvizicijo sploh napadal, to ni res. Llorente pravi dalje o Mariani le to, kar je od družih slišal, kako je pa Mariana sam mislil o inkviziciji, to zamolči; pa ravno ta njegova misel je toliko imenitnejša, ker je bil Mariana sam od inkvizicije preganjan. On pravi, da je bila inkvizicija „reipublicae uni-

Evropa čedalje bolj v dolgove in revščino, in tako pot pripravlja socializmu.

Iz računov deželne odbora se je pokazalo, da je prejšnja narodna večina dobro gospodarila. Pri lanskim volitvah so nemškutarji kričali, da narodna stranka lahkomisljeno zapravlja deželno premoženje, in s tem so tudi naše volilce slepili. Letos, ko je bil deželni zbor zbran, bilo je čas, na noge stopiti, in dokazati pred celo deželo, da so bile te trditve resnične. Pa nasprotniki so umolknili, ni jim bilo mogoče, najmanjših dokazov objaviti, da bi bila narodna večina kak denar po nepotrebnem izdala. Res, da so narodnjaki sklenili, zidati norišnico; pa ona je bila potrebna, in enkrat ustanovljena ostane deželno premoženje, ohrani svojo vrednost in ni proč vržen denar. Kdo ima pa kak dobiček od dunajske razstave, ki je toliko milijonov stala? Ali ni bil to proč vržen denar? Nemškutarji so obljubili uradnikom in učiteljem povišati plače, cesar so se narodnjaki vedno branili z ozirom na žalostni stan naših financ. Kako hočejo nasprotniki svojo obljubo držati, in ne povišati bremen davkoplačevalcev?

Kako so liberalci zapravljeni in kako malo se jim smilijo davkoplačevalci, se vidi posebno iz šolske postave. Najrevnejše občine silijo, da morajo zidati cele šolske palače, in doklade, ki se zavolj šole pobirajo, so tako velike, da presegajo včasih celo cesarski davek.

Interpelacija poslanca Pfeiferja je razgrnila obupno stanje našega kmetijstva, in povedala, kako se pod sedanjo liberalno vlado rubi in prodaja kmetija za kmetijo. In pri vseh teh okoliščinah bila je nemško-liberalna stranka dosti predrzna, da je pri volilni agitaciji vso revščino v deželi narodni stranki podtikala, in na podlagi velikanskih laži in še drugih enakovrednih, dosti označenih sredstev večino dosegla.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 23. oktobra.

Cesar so ministerskemu predsedniku knezu Auerspergu poslali pismo, v katerem hvaležno pripoznavajo naglost in natančnost, s katero se je prvokrat po splošni vojaški dolžnosti izvršilo oboroženje vojaštva. Cesarju je to

versae majori commodo, kakor če bi je ne bilo in da je bila: praesens remedium adversus impendentia mala, quibus aliae provinciae exagitantur, coelo datum; nam humano consilio adversus tanta pericula satis cavere non potuit.

Čujmo tudi modroznanskega Petra Martyra, kojega Llorente hvali zbog odkritosti njegove in čegar pisma so bila tako svobodomiselnost, da so morala tiskana biti zunaj dežele v inostranstvu; vsaj tako meni Llorente, napačno seveda, kajti Alcalá de Henares, to je bilo mesto, kjer je bilo tiskano prvo (1530) izdanje slovečih njegovih pisem; le to je res, da je Martyr inkvizitorja Lucera ostro grajal zaradi njegovega osornega ravnanja; zato ga je tudi raje imenoval s priimkom: Tenebrera t. j. mračnjaka, kakor da bi ga bil klical po imenu: Lucero t. j. lučnjak. Toda o inkviziciji sami sodi ta veliki humanist, pripoznani svobodnjak in učenjak vse drugači. V svojem 279. pismu dé o zamrli kraljici Isabeli: „qualem una cum viro se gesserit, ad extirpandas haereses, purgandas religionem etc. nemo ambigit.“ S temi besedami znani, da ravnanje kraljice s krivoverci šteje k njenim odličnostim.

dokaz požrtvovalnosti in ljubezni do domovine in hvalevrednega delovanja občin in upravnih vrhov, ter ministru naročajo, danaj prebivalstvu, občinskim in političnim vrhom sporočiti pripoznanje in zahvalo cesarjevo. Tudi se cesar podložnikom svojim zahvaljuje za sočutje za vro našo vojno in za požrtvovalnost, s katero so skrbeli za družine rezervistov, za ranjene in bolne.

Iz državnega zbora poroča „N. fr. Presse,“ da je Pretis včeraj sklical mnogo poslancev raznoterih vstavovernih strank in nekaj udov gosposke zbornice ter jim razložil program, kterega se hoče pri sestavi novega ministerstva držati. — Prestolni govor, s katerim je bil odprt ogerski zbor, je kratek in se zlasti glede Bosne raznotero tolmači. Nekteri madjarski listi trdijo da glavno besedo o zasedenji Bosne boste imele delegaciji. Vladna stranka je imela 20. t. m. razgovor, v katerem je Tisza opravičeval svojo politiko ter dokazoval, da je tako najbolje. O Bosni je rekel, da bi se bila morala ali Avstrija zvezati z Rusijo ter deliti Turčijo, ali vojsko pričeti z Rusom, ki bi se bila pa razširila še na druge države, ali pa vse v nemar pustiti, kar bi bilo dalo opoziciji priliko vladi očitati, da nič ni storila. Rusija pa bi se bila razširila do egejskega morja in na balkanskem polotoku bi se bile vstanovile razmere, ki bi bile pozneje zahtevale še veliko več žrtev kakor pa sedaj. Zato je morala Avstrija zasesti Bosno. Pogodba s Turčijo se ni sklenila zaradi nezvestobe turške vlade; zasedenje se je tedaj izvršilo brez pogodbe in zdaj ni vprašati, koliko je stalo, ampak je bila ta politika prava ali ne; če je bila prava, potem je za 100 milj. gl. ravno tako prava kakor za 30 milj. gl. Sam o sebi je Tisza rekel, da vladanja še ni sit, da pa ne more misliti na sastavo ministerstva, dokler državnega zbora ni zaslial. Tudi o Slovanih je govoril ter rekel: „Hočemo li trpeti, da se bo panslavistična kača popolnoma okoli nas ovila, ali ne bomo te vezi raje razsekali?“ Da bi Madjari vse Slovane najraje na zelju pohrustali, že zdavnej vemo, vendar je slovanskih narodov preveč, da bi jih zamogli viteški Madjari prebaviti.

Iz Bosne telegrafuje general Rheinländer, da so naši vojaki zaseli trdnjavo Kladaš, ki se je potem, ko so naši 70 bomb

V pismu 295 graja sicer Lucera, inkvizicijo pa imenuje: praeclarum inventum et omni laude dignum opus, dasi tudi mu je Lucero preganjal ljubega prijatelja in nadškofa Talavera.

Še enkrat govori Martyr o pravdi Talavere, v katero ga je bil Lucero zamotal, a nobenkoli ne napada inkvizicije, ampak le osebnost Lucerovo. Da pa ne bi kdo mislil, Martyr si morda ni upal se odkrito in svobodno izraziti, priča njegovo smelo in drzno vedenje, tako do Lucera, kakor do inkvizicijskih sodnikov, pred katerimi se je poganjal za Talavero.

Poznejši zgodovinar aragonski slavni Zurita († 1580) kojega Prescott hvali zato, ker se noben španjski zgodovinar tako malo ni oziral na verske „predsodke“ in katerega Llorente nazivlje najbolj zanesljivega in resnicoljubnega pisatelja, ravno ta svobodni Zurita se izjavlja: „Zaradi tega sta večjem spoštovanju.“

Blanku pritrjujejo naposled tudi noveji pisatelji, ki so te misli, da inkvizicija je bila, ki je Španjsko tako dolgo varovala krutosti mestjanskih in verskih vojsk in narodnega propada. (Dalje sledi.)

nanjo vrgli, vdala brez boja. Trdnjavo Bazim imajo naši zajeto in jo bodo brez dvoma kmalo v roke dobili. Begunce bodo do konca novembra večidel vse spravili domu. V ta namen so odšli kot posebni komisarji iz Sarajeva: Markovič v Banjoluko, Kasumovič v Livno, Zakule v Bihač. — V Mostaru imeli so 20. t. m. zaradi srečno dovršene okupacije v obeh stolnicah zahvalno službo božjo, ktere se je vdeležilo jako veliko občinstva. Maševala sta škofa sama. Po službi božji je višji poveljnik ogledoval vojaštvo. 19. t. m. bil je tam pokopan major Sekulič, poveljnik žandarmerijski, ki je za mrtudom umrl. Pogreba se je vdeležil fml. Jovanovič in mnogo ljudstva.

Vnanje države.

Italijanski kralj je sprejel odpoved ministrov. Cairoli bil je 21. t. m. v Monci pri kralju 2 uri, in se je potem vrnil nazaj v Rim. Nekteri časniki menijo, da bode Cairoli prevzel vnanje, general Dezza vojno, in admiral Ackton mornarsko ministerstvo. 21. t. m. se je tudi general Menabrea podal v Monco.

Turški sultan je Beker-paši dovolil 40.000 mož porabiti za dovršenje trdnjav okoli Carigrada.

Na Španjskem so te dni zaprli bivšega državnega načelnika Pi y Margala, kterega dolže sovdeležitve neke republikanske zarote, ter ga odpeljali iz Madrida v Sevillo. — Kralj je 20. t. obiskal Espartera v Logroni Bivši poslanec v Carigradu Conte postal je španjski poslanec na Dunaju, Luis Diosato pa zastopnik španjski v Tangeru.

Angleški listi poročajo, da odgovor afganistanskega emira je nepomirljiv in da se zaradi tega vojska ne bode dala odvrniti.

Izvirni dopisi.

Od Soče, 18. oktobra. (Izgledilaške in madjarske okrutnosti in nezvestobe.) Vaš cenjeni list „Slovenec“ zastopa in zagovarja oboje: vero in narodne pravice v pravem pomenu, zmerno in nepretirano, kakor je to pristojno „političnemu listu za slovenski narod;“ ob enem nam je pa v svojem 109. listu pokazal, kam zabrede list, ki hoče „per excellentiam“ naroden biti, ki pa hvalisa „Garibaldia et consortes,“ možá, kterega prostovoljni rudečesrajčniki s svojimi kozlovimi bradami so bili veliko c. kr. vojakov italjanske narodnosti l. 1848. in 1859. k pobegu in prelomu vojaške prisega zapeljali, kteri zopet vjeti so bili po vojaški sodnji k smrti „s svinčcem in smodnikom“ obsojeni, kakor je to nam Primorcem zlasti od 1859 še dobro v spominu. Isti Garibaldi je s svojimi rudečesrajčniki leta 1849 ob času premirja, ki ga je slavni oče Radecky s Piemontom sklenil, na svojo roko iz tesinskega kantona (v Švici) v Lombardijo pridrl, ter je s svojimi razbojniki v pogorju med Dolgim in Komskim jezerom nad c. kr. vojaki, ktere je iznenada napadel in vjel, počenjal okrutnosti, ki se ne dajo opisati. Kake okrutnosti so počenjali tudi nekteri laški civilisti, možki in ženske l. 1866 ravno med bitvo pri Custozzi, nam pripoveduje opisovanje tiste vojne. Ko je bila laška divizija „Cerule“ od Avstrijancev v nevarnosti vničena biti, jej pride druga divizija „Sirtori“ iz Valeggia proti sv. Luciji na rečici Tivni, na pomoč. Lovski bataljon št. 21, ki je branil ta kraj, se je moral pred večjo silo umakniti in trije lovci, ki so kot zadnja straža bili, so imeli biti vjeti, pobegnejo pa nagloma v bližnjo cerkev, nadjaje se, da jih ni noben opazil, in da jih bodo napredujoči Avstrijanci pozneje rešili zajetja.

Ali kaj je laškemu fanatizmu mar za svetost cerkve božje? Vsa hujša osoda, kot samo zajetje, je čakala omenjene 3 lovce. Za divizijo Sirtori so sledili namreč nekateri onih človeških jastrebov, ki so imeli za rokodelstvo to, da so ropali mrtve in težko ranjene, da se obogatijo s kovanim plenom.

Dva tih zavrženih ljudi, en možki in ena stara babela sta bila posebno pridna v tem zares ostudnem poslu, ter sta se celo blizo padajočih krogelj drznila, tako da sta šla za petami prodirajočih Italijanov; kjer sta vidila pasti kakega Avstrijanca, sta se kot gladna volkova nanj vrgla, ne zmenivša se za zadnja smrtna utripanja, ter sta mu spraznila žepe, med tim ko je še dihal. Posebno delavna je bila ista baba, in kar je uropala, je pogrezovala v dolgo vrečo, ktero je nosil mož na rami vsled teže naropane blaga že prav težko. Pa ta dva ostudneža nista bila edina, ki sta hodila za divizijo Sirtori, marveč jih je bilo kar cela množica pri sleherni laški diviziji, le da ti niso bili tako drzni, ter so se bolj bali avstrijskih svinčenih zrn, kakor ona dva, ki sta brž, ko sta vidila kterelega Avstrijanca pasti, nanj planila ter ga oropala z najostudnejšo surovostjo; in če ni bil še mrtev, sta mu pa kmalo življenje izpihuila. Ta zares peklenska baba je imela namreč v nedrih skrito bodalo, s katerim je ranjene do smrti prebadala ter je krvavo bodalo zopet potem brž skrila v nožnico, veselo mrmraje: Di nuovo un maledetto Austriaco! (Zopet en prekleti Avstrijanec!) Kajti ne le ropazelnost je gnala tista dva k grozovitosti, marveč goreče sovraštvo do avstrijskih vojakov. Ta dva pešjaka, po imenu Pietro in Antonina Vachini iz Benetk sta želela tudi nad vjetimi svojo jezo ohladiti in kmalo se jima tudi žalibog to posreči. Laški 29. peš polk vjame tri ali štiri hrabro se boreče avstrijske lovce, to vidita omenjena laška pešjaka ter vpijeta: „Obesite te avstrijske pse, obesite jih!“ Laški vojaki*), ki so si na enaki način hotli jezo nad Avstrijci hladiti, so kar brž vse tri lovce na tla vrgli. Prvemu lovcu — bilo mu je ime Ferdinand Ehrenberger, so vzeli vojaško čutaro (Feldflasche), ko ravno pride Antonina Vachini, ta mu z veseljem krohotom zveže brž skupej noge, vpijoča: „Za noge, z glavo navzdol ga moramo obesiti, za noge!“ Tako se je tudi zgodilo, 3 ali 4 možje omenjenega peš-polka vzdignejo Ehrenbergerja, ter obesijo za noge na vejo bližnjega drevesa, tako da je glava dolj visela. Med tim je zadela enaka osoda njegovega tovarša Jožefa Springauf-a, le da je bil mesto za noge, za vrat obešen. Ista osoda zadene tudi tretjega. Po tem pešjaškim činu gre Antonina Vachini naprej ter s svojim orlovim očesom vidi skoz špranjo cerkvenih stranskih vrat sv. Lucije že omenjene tri lovce, ki so skriti za altarjem v tem sv. kraju hoteli pričakati zmagovalne Avstrijanke. V svojem besnem veselju ovadi to blizo stoječim laškim vojakom in malo minut pozneje so vse tri obesili na tri močne žeblje enega za drugim prav blizo altarja. Ali maščevanje je kmali nad nju prišlo. Ko so se pregnani Italijani morali v vsej naglici zopet čez Mincio umakniti, zadene zaslužena šiba omenjena laška pešjaka. Z dobljenim krvavim plenom sta bežaje pred našimi lovci hotla s svojim vozom čez Mincio preplavati, ali valovi reke ju s plenom vred na dno potegnejo, kjer sta zginila brez sledú.

*) Da so se te in enake okrutnosti v resnici godile, pričuje tudi „raport“ ali vojno sporočilo nadvojvoda Albrehta, v katerem on Italianom z enakimi represalijami žuga, ako ne bodo odjenjali od tacih okrutnosti nad vjetimi. Pis.

Kaj so pa delali nevhvaležni Italijani leta 1866 v Mantovi in Veroni, preden so jim naši Benečijo vkljub avstrijske zmage presvitl. nadvojvoda Albrehta kot v dar prepustili, — vsled pobitja pri Kraljevemgradu, se ve da — to nam je neka priča sama v dopisih ranje. celovškega „Slovenca“ na drobno opisala. —

Zdaj pa osvetlimo še malo v kratkem madjarske okrutnosti in njih nezvestobo l. 1848 in 1866. Madjari so vjete graničarje kot repo na drobne kose rezali, jih v tesnobo zapirali ter jih z lakoto trpinčili, da jih je mnogo strašne smrti za lakoto v skrivnih ječah umrlo. Dalje so se maščevali nad Srbi, ki so se bili pod hrabrim generalom Kničaninom in Stratirovičem v Banatu zoper svoje zatiralce Madjare z orožjem vzdignili, ter so strašno razsajali po srbskih vaseh in mestih. Tako so Madjari 1849 srbsko vas Kovilje blizo Karlovcev vpepelili in svojo besnost pokazali s tim, da so celo neoborožene starčke, žene, dekleta in otroke do zadnjega poklali, potem ko so prav po šegi svojih turških bratov ženski spol zlorabili in na najostudniši način oskrunili. Isto tako se je godilo selu Kaču, kjer hrabra armada Jelačića bana niti enega človeka ali hišne živali ni našla. Kako so ti Madjari ti pravi azijski barbari brezozirno bombardirali iz trdnjave Petrovardinske odprto srbsko bližnje mesto Novi-Sad onstran Donave en dan in eno noč neprenehoma, utegne že znano biti.

Pri tem strahovitem streljanju s polnimi in požigalnimi krogli je pomagalo Madjarom tudi nekaj odpadlih bataljonov zlasti bivših odpadlih laških regimentov Don Miguel in Turški po imenu. To se je godilo 11. junija 1849 od 9. ure zvečer do 4. ure popoldne drugega dné. Vse cerkve in hiše so se zrušile v prah in pepel, vsi mestni prebivalci Srbi so se morali izseliti*) Bogati Srbi, trgovci in hišni posestniki so postali popolnoma berači, in mesto je bilo neusmiljeno od tega azijskega izroda popolnoma razdjano, kakor nekaj Jeruzalem.

Kako nezvesto in sramotno so se nekateri madjarski velikaši v zvezi s Prusi l. 1866 obnašali, utegne še marsikteremu v živem spominu biti. Nameravali so v zvezi z zmagovalno prusko vojno ves Magyarország k uporú ščuvati in Madjarijo od Avstrije popolnoma neodvisno storiti, to je Košutovo republiko ustanoviti v sred in Evrope in slovanskih narodov, kateri naj bi oholim Madjarom za podnožje služili. V ta namen sestavi iz 1848 znani vporni general Klapka, bivši poveljnik Komornske trdnjave, s svojim prijateljem generalom Vetter-om in drugimi madjarskimi emigranti iz madjarskih polkov, ki so bili v mnogem številu — brž ko ne po izdajstvu — pri Kraljevem gradu od Prusov zajeti, v pruski Šleziji precejšno krdelo, ki je imelo namen vsó Madjarijo insurgirati po izgledu l. 1848, da bi ti Arpadovi sinovi svoj tedaj spodleteli cilj dosegli. Ker se ne spominjam, da bi bil kateri slovenski ali sploh slovanski list kaj bolj obširno pisal o tistem izdajstvu in o prisegolomnih madjarskih vojaki — bilo jih je več tisočev — naj pa sedaj vrlí „Slovenec“ ponatisne puntarski razglas generala Klapka, — tiskan je bil namreč v Berlinu —, ki se od besede do besede v madjarskem in nemškem jeziku takole glasi:**)

*) Glej: Otočaner Regimentsgeschichte von Franz Bach, k. k. Major, str. 262. Pis.

**) Ta razglas je čital generala Klapka adjutant grof Scherr-Thos proti sredi julija l. 1866 v mnogem številnem pa sijajnem madjarskem društvu v hotelu Meinhardt-u št. 32 pod „Lipami“ v Berlinu; Glej: Custozza und Königgrätz III. Band. Seite 282—283. Pis.

„Hrabri vojaki! Na klic moje domovine sprejem poveljništvo ogerske armade ter govorim k Vam v svoji lastnosti kot višji poveljnik: — Naša domovina ni več brez prijateljev. Mogočna pruska in laška kralja nam podajata svojo desnico. Garibaldi nas bode iz Italije gor podpiral; Türr bode proti Donavi operiral.**) Bethlen bode vojno pričel na Erdeljskem, med tim ko hočem Vas jaz iz Prusije naprej voditi. Ludvik Košut bode v naši sredi. Tako združeni bodemo Avstrijanke prepodili, ki so tako dolgo našo najboljšo krv prelivali, in nas oropali našega blagostanja. Dežela Arpadova je naša last, in mi si jo hočemo zatrditi. V letih 1848 in 1849 smo si priborili neminljivo slavo, svojih želj pa nismo dosegli, sedaj hočemo si nove lovorike nabrati, da pridemo h cilju. Naprej tedaj! Zbirajte se okoli ogerskega prapora ter premislite, da, kjerkoli se on razvije, so Ogrí dolžni se pod njim zbirati. Le malo malo dni hoda od tukaj so meje naše ljubljene domovine. Tje vas hočem voditi, tje, kjer nas stariši, sestre in neveste z odprtimi rokami pričakujejo. Vi si imate voliti, ali da ostanete vojni jetniki, ali pa da se storite deležne časti, vojevati se za svobodo naše domovine! — „G. Klapka, ogerski general o/r.“ Zarad kmali sklenjenega premirja je prišlo to krdelo daleč na severno Oggersko, pa se je vsled miru moralo zopet na Prusko umakniti. Taki so bili Madjari in so še dandanašni, kakoršne so se pokazali v zadnji rusko turški vojni in pri sedanjem zasedanju Bosne in Hercegovine, ki menijo, da se mora ves svet po njihovih prismojenih možganih sukati. Tako zavirajo miren napredek in blagostanje cele Avstrije in zlasti še Jugoslovanov, kateri ne bi po njih mislih niti prosto dihati smeli. Dozdeva se, da res ne bodo hotli mirovati, dokler jih še kak drugi hujši Vilagos ne zadene, kakor je bil oni 13. avgusta 1849, ko se je Görgey podal z 28.000 mož in 142 topovi ruskemu generalu Paskieviču.

Oni kopsajo jamo Slovanom, slednjič bodo pa sami v njo padli in zginili z pogorišča zgodovine.

Domače novice.

V Ljubljani 24. oktobra.

(Dr. Bleiweisovo 70letnico) hočejo tudi po deželi obhajati in od več krajev se nam poroča, da ga bodo izvolili za častnega srenjčana. Mož, ki je vse svoje moči žrtvoval oliko in napredku naroda slovenskega, pač res zasluži biti častni srenjčan vseh slovenskih občin. Tudi mestni odbor ljubljanski neče zaostati za drugimi, in župan g. Lašan se je v zadnji seji 22. t. m. pred zborovanjem spominjal te slavnosti in v krepkem govoru preslavljal zasluge dr. Bleiweisove, ki zasluži tem več spoštovanje in pripoznanje, ker svojega političnega prepričanja nikdar ni spremenil. V pripoznanje so gg. odborniki vstali in županu pritrdili, da bodi skupno čestitali g. jubilantu.

(Valvazorjeve kronike) prišel je te dni na svetlo 43. to je X. knjige 2. snopič, ki govori o deželnih vladarjih in vojvodih kranjskih. Podoba v tem snopiču je le ena, ki predstavlja nečloveške Madjare, kako da so po naših deželah ženske za lase zvezovali in jih pred seboj drvili, otročiče pa na ražnu pekli. Enake grozovitosti so počenjali pozneje Turki

*) Türr, tudi iz 1848 znani vporni madjarski general, ki je bil Garibaldov adjutant 1860 — 61 pri vojni v Siciliji in Neapolju. Pis.

in zato je pač umevno, da so Madjari in Turki med seboj taki prijatelji.

(Na sadje- in vinorejski šoli na Slapu) je razpisanih 5 deželnih štipendij, prošnje naj se oddajo do konca t. m. vodstvu omenjene šole. Preskušnja učencev se bode za to leto vršila 30. t. m.

(Seje mestnega odbora 22. t. m.) se je vdeležilo 22 odbornikov. Župan se spominja 70letnice dr. Bleiweisa, in omenja, da bodo gotovo vsi zadovoljni, če mu bode mestni odbor pri tej priliki skupno čestital. Dan in uro bode pozneje odbornikom naznanil po posebni okrožnici. — Češnovarjeva prošnja se reši s tem, da se magistratu naroči, naj se mu 68 □ sežnjev zemlje proti primerni plači prepusti v najem. — Preskrbovanje šute za l. 1879 do 1881 in stroški za 90 kupov doložitve šute v znesku 189 gld. se odobri. — Poročilo šolskega odseka o številu v mestne šole sprejetih učencev se vzame na znanje. — Za ranjene vojake v tukajšnjih bolnišnicah se dovoli 300 gld., deželnemu odboru pa za podpora rezervistov se ne dovoli nobena svota, ker mora mesto družine rezervistov samo podpirati. — Prošnja nekega občana, da naj se mu proda neka mestna štacuna v Slonovih ulicah, se odbije. Kancelijski račun za 1. polovico t. l. se odobri. — Za otroško bolnišnico na Poljanah se dovoli 300 gld. podpore. — Taglie mestnim policajem izplačane od 1. januarja do 1. oktobra se odobri. — Za uničenje podgan v mestni klavnici se dovoli 55 gld., policajem, ki so kontrolirali pse po mestu, pa 10 gld. nagrade.

(Občni zbor) bosta imela izvanredno narodna čitalnica in dramatično društvo 30. t. m. zvečer ob 7. uri zvečer. Na dnevnem redu bode volitev častnih udov. — Kakor slišimo, bode tudi Matica slovenska napravila v ravno isti namen enak zbor ter dan in uro objavila po novinah. Ni ravno težko uganiti, da ti občni zbori v prvi vrsti veljajo 70letnici dr. Bleiweisovi.

(Kranjskim živinorejcem) kmetijska družba naznanja, da bode 4. novembra, t. j. v ponedeljek po vsih Svetih v Kranji po očitni dražbi prodala iz državne subvencije nakupljenih 10 do 12 juncev (bikov) Belanskega in in Pincgavskega plemena.

(Naš domači Kuhnov polk št. 17) je sedaj v Livnu, ter ostane tam neki čez zimo. V vojaški bolnišnici v Šplitu leži v roko ranjeni vojak tega polka Jernej Merzlikar. Odlikovani so bili v tem polku z redom železne krone III. reda: polkovnik Prieger, major Kerczek, stotnik Teodor Drenik in nadlajtenant Aleksander Skrem.

Razne reči.

— Iz Bovca se nam piše da Gollio, ki se je obesil v gostilni „pri zamorcu“ ni bil doma iz Bovca, ampak iz Tolminskega.

— Mariborsko mesto je od deželnega zbora doseglo, da bode smelo do 200 gld. zahtevati za sprejem v občinsko zvezo: Brežice in Ptuj pa bosta smela računati 15 do 20 gold.

— V Zagrebu je preteklo soboto 19. t. m. svečano ustanovljen bil vseučiliški rektor za l. 1878/9 g. dr. Maiksner. Prejšnji dr. K. Vojnović, kateri se je jako poslavlil letos tudi v deželnem zboru, je živo spregovoril ter odstopil svoje mesto nasledniku, kateri je v daljšem govoru razpravljaj klasično filologijo. Obilno pa odlično občinstvo je oba pozdravljalo jako navdušeno.

— **Koledarji za l. 1879.** Katališka tiskarna F. Pusteta v Ratisbonu je tudi za prihodnje leto izdala dva koledarja, ki sta se nemškemu občinstvu jako prikupila. Prvi je „Regensburger Marienkalender“, ki je letos doživel že 14 letnik, in se odlikuje ne samo po jako podučnem, zabavnem in priljudnem berilu, ampak tudi po brezštevilnih izvrstnih podobah, med kojimi nahajamo 2 podobi križevega pota, prejšnega in sedanjega papeža, smrt moguninskega škofa Ketterlerja, vstanovitev Jezusovega reda, kakor tudi več kratkočasnih podob. Koledar je trdno sošit in v tem oziru presega marsiktero kojigo. Razuu mnogoterih naznanil nahaja se v njem tudi črna mehka tablica, na katero si človek z grifeljnom zapiše spomina vredne reči, katere potem zopet lahko zbrise. To priča, da si marljivi g. izdajatelj na vso mož prizadeva vstreči željam in potrebstini občinstva, in kdor želi kupiti nemški koledar naj si naroči Pustetov Marijni koledar, ki s kolekom vred stane okoli 30 krajcarjev, dasi na četrtinki obsega 151 strani. Razuu tega še vsakdo dobi po vrhu koledar, ki se obesi na steno, za katerega pa morajo avstrijski prebivalci povrniti kolek 6 kr. — Za ženstvo izdaja Fr. Pustet posebno ličen koledarček v 16terki „Kleiner Marienkalender für christliche Frauen und Jungfrauen“, katerega na svitlo daje znani župnik Ludvig Gemminger. Okinčan je ta koledarček s krasnimi podobami Marije Device na sv. Gori na Českem, Matere Božje in sv. Jožefa. Razuu navadnega koledarja obsega še 7 besedi Marijinih, srkalo za ženski spol, ženska imena v pesmicah, pa naše gorke pijače. Ta mični koledarček obsega 129 strani in velja v usnji vezan z zlatim obrezkom 1 gld. 10 kr., broširan pa 36 kr. — Pri Pustetu je prišla ravnokar na svitlo knjižica o prikaznih Materah božje v Mettenbuchu, ki je doživela 5. natis in obsega 64 strani, kakor tudi krasna kojiga „Die Christen ober und unter der Erde“, o kateri hočemo prihodnjič še nekoliko spregovoriti.

Eksekutivne dražbe.

24. oktobra: 3. Polh iz Gorenje Košane, 2. Kaluza iz Narina, 2. Celhar iz Št. Petra, 2. Žitko iz Sele, 2. Smerdu iz Kala, 2. Stegu in Križaj iz Orehka, 2. Cucek in 2. Česnik iz Palčja, 2. Kristan iz Petelin, vsi v Postojni. 3. Ponikvar iz Predstruge, v Lasičah. 3. Pirc iz Iderskega loga v Idriji. 2. Krašovic iz Št. Vida, 2. Marinšek iz Padoba, 1. Angele iz Studenca, vsi v Ložu. 2. Spreizer iz Malih Toplic, v Črnomlju. 2. Pirc iz Leskoveca v Krškem, 1. Brajdih iz Velikega Polja v Vipavi.

25. oktobra: 3. Lilek iz Črnomlja, 3. Stav dahar s Predgrada, 3. Maurin z Gorenje Podgore, 3. Bohte iz Tušvega Dola, 3. Malič iz Vinice, 3. Judnič iz Kots, vsi v Črnomlju. 2. Gregore iz Terzina v Kamniku. 3. Hočevnar iz Cirknice v Logatcu. 3. Jurajefič iz Mlake in 2. Horvat v Metliki. 2. Pele iz Srebrnič, 2. Miklavčič iz Malega Cirova, 2. Duller iz Gorenjega Podboršta, 2. Mran iz Beršlina, vsi v Novem mestu. Corn iz Stare Vrhnike na Vrhniki. 3. Meršnik iz Smerja, 3. Stok iz Mereč, 3. Logar iz Verbiče, 3. Šenkinc iz Šambij, vsi v Bistrici. Verne iz Orehka v Postojni. 1. Bajt iz Št. Jurja, 3. Stern iz Velesovega, oba v Kranji.

Umrli so:

Od 20. do 22. oktobra: Andrej Pirnat, za sebnik 75 l., za vtriplj. pljuč. Ana pl. Lužan, višj. dež. svet. v. 80 l., za srčno napako. Ludmil Senekovič, prof. o. 13 m., za davico. Anton Žni deršič, realec 16 l., za vtriplj. srea.

Telegrafične denarne cene 23. oktobra.

Papirna renta 60.60 — Sreberna renta 62.15 — Zlata renta 71.30 — 1860letno državno posojilo 111.50 Bankine akcije 789 — Kreditne akcije 223.25 — London 117.70 — Srebro 100 — — Ces. kr. cekini 5.64. — 20-frankov 9.42. 1/2

Denarstvene cene 22. oktobra.

	Denar.	Blago
Državni fond.		
5% avstrijska papirna renta	60.75	61.—
5% renta v srebru	62.30	62.45
4% renta v zlatu (davka prosta)	71.30	71.50
Srečke (lozi) 1854. l.	106.50	107.—
" " 1860. l. celi	111.50	111.80
" " 1860. l., petinke	121.60	122.75
Premijski listi 1864. l.	138.—	100.—
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	99.—	99.50
Kranjske, koroške in primorske po 5%	91.—	91.50
Ogerske po 5%	78.75	79.50
Hrvaške in slavonske po 5%	86.—	87.—
Sedmograške po 5%	72.75	73.25
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	789.—	791.—
Unionske banke	67.—	67.25
Kreditne akcije	224.75	225.40
Nižoavstr. eskomptne družbe	735.—	740.—
Anglo-avstr. banke	100.25	100.50
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gld. a. v.	160.50	161.—
Tržaške " 100 " k. d.	117.75	118.25
" " 50 " " "	62.—	63.—
Budenske " 40 gld. a. v.	28.—	28.50
Salmove " 40 " " "	38.25	38.75
Palffy-jeve " 40 " " "	30.75	27.75
Clary-jeve " 40 " " "	27.50	28.75
St. Genois " 40 " " "	34.25	34.75
Windischgrätz-ove " 20 " " "	27.50	28.25
Waldstein-ove " 40 " " "	22.50	22.75
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.63	5.64
Napoleonsdor	9.42	9.42
Srebro	100.—	100.05

Nagrobni križi

pozlačeni, z najlepšimi napisi se dobivajo pri meni na izbro, s kamnom ali pa brez njega, pa tudi železje vsake verste iz najboljših fužin, vse prav po ceni.

V Ljubljani meseca oktobra 1878.

S. J. DEBEVEC,
prodajalnica železja, gledališke
ulice št. 8 blizu frančiškanskega
mosta.

(7)

J. Debevec
v Ljubljani (Gradišče),
rimska cesta 57/19

priporoča: **Trebovljski premog** (Prima-Glanz-Stückkohle) in **bukove drva** uže razkosane po najnižji ceni z dovažanjem na dom. — Izvršujejo se in naročila z 1, 2 ali večkratnim dovažanjem na mesec. — Plača se ob priliki naročbe.

Blagovoli naj se natančni naslov naznaniti. (1)

Praktični inženir
France Tomšič

v Ljubljani, Šelenburgove ulice, nad gostilnico „pri stari zaponi“ (Schwalbe)

prevzema vse v njegov delokrog spadajoče opravke in to: izvršitev planov, projektov in proračunov za stavbe vodne, cestne in pozemeljske (poslopja); dalje vsakovrstne cenitve imenovanih stavb, ravno tako tudi razmerjevanje in delitve zemljišč itd.

Imenovane stavbe poduzemlje tudi v popolno izvršitev.